

Ключові слова: доведення, теорема, математичні твердження.

В данной работе рассматривается категориальный аппарат доказательства математических утверждений. Приводятся определения основных понятий, таких как «суждение», «доказательство», «теорема» и другие. Рассматриваются основные части теоремы и структура доказательства.

Ключевые слова: доказательства, теорема, математические утверждения.

In this work we consider categorical apparatus proofs of mathematical statements. The definitions of basic concepts such as «judgment», «proof», «theorem» and others. The main part of the theorem and the structure of the proof.

Keywords: proof, theorem, mathematical statements.

УДК 377.3:070

Н.Р. Бобаль
м. Львів, Україна

ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЖУРНАЛІСТІВ

Під час реалізації Болонського процесу основним результатом діяльності освітньої установи стає не лише надання молоді системи знань, умінь і навичок, а й розвиток здатності людини діяти в конкретній життєвій ситуації. Загально-цивілізаційні тенденції сучасного світу вимагають від вищої школи надати молодій людині належні можливості інтегруватися у різні соціуми, самовизначатися у житті, бути конкурентоспроможною на світовому ринку праці [2]. У цих умовах відбувається переоцінка пріоритетів, виникає новий ідеал фахівця — «людини культури», яка володіє соціокультурною компетентністю. Саме соціокультурна компетентність (СКК) визначає активну життєдіяльність спеціаліста, його здатність орієнтуватися у різних сферах соціального і професійного життя, гармонізує внутрішній світ і відносини зі соціумом.

Особливий інтерес, на нашу думку, становлять мовні спеціалізації, в рамках яких уже існують організаційно-цільові передумови для формування СКК. Вивчення іноземної мови, яка є міждисциплінарним предметом за змістом, покликане сприяти розширенню освітнього кругозору студентів, соціалізації особистості майбутніх фахівців, підготовці їх до життя та праці в умовах багатонаціонального та полікультурного світу. В одному з основних принципів Загальноєвропейських Рекомендацій говориться, що «лише шляхом кращого оволодіння сучасними європейськими мовами можна полегшити спілкування та взаємодію між європейцями з різними рідними мовами заради підтримки європейської мобільності, взаєморозуміння та співпраці й подолати упередження та дискримінацію» [1, с. 17].

У педагогічній і методичній літературі визначені загальні положення, розроблені різні підходи і технології, робляться спроби філософського обґрунтування принципово нового соціокультурного підходу до навчання іноземних мов. Соціокультурні аспекти навчання іноземним мовам вивчалися Р. Гришковою, І. Закір'яною, О. Коломіною, Г. Саволайнен, В. Сафоною, теорія та методика навчання іноземним мовам і міжкультурній комунікації вивчалась дослідниками Г. Елизаровою, Є. Пассовим, П. Сисоєвим, С. Тер-Минасовою. Але, незважаючи на очевидний інтерес до цієї проблеми, її теоретичні та прикладні аспекти залишаються мало розробленими.

На основі Концепції впровадження медіа-освіти в Україні, схваленої Постановою Президії Національної академії педагогічних наук України від 20.05. 2010 року (протокол № 1-7/6 – 150), нами розроблено педагогічну модель формування соціокультурної компетентності майбутніх журналістів. Запропонована модель формування СКК передбачає впровадження технології розвитку критичного мислення, методу проектів, використання текстів ЗМІ. Придатність розробленої моделі була перевірена експериментально.

Завдання дослідно-експериментальної роботи полягало у визначенні початкового рівня сформованості СКК студентів, перевірі, чи підвищується рівень СКК студентів у результаті впровадження запропонованої системи загальнопедагогічних і методичних заходів формування СКК у процесі фахової підготовки та наскільки ефективніше проходить процес формування СКК студентів, якщо він прямо пов'язаний з їхньою фаховою підготовкою.

Експериментальна робота проводилася поетапно. Під час діагностичного етапу проводився констатуючий експеримент, який дозволив: виявити готовність студентів до досліджуваного виду діяльності; визначити рівень сформованості СКК у студентів; проаналізувати якість організації навчального процесу з точки зору формування СКК як у ході навчання іноземної мови, так і в процесі фахової підготовки студентів. На пошуково-практичному етапі дослідження розпочався власне формувальний експеримент, метою якого була реалізація системи формування СКК за допомогою запропонованої нами моделі. На узагальнюючому етапі відбувалася наукова інтерпретація й оформлення результатів педагогічного експерименту.

Експериментальна перевірка умов ефективного формування СКК майбутніх журналістів у процесі професійної підготовки у вищій школі здійснювалася на заняттях професійно спрямованої англійської мови в 2010-2011 навчальних роках на II-III курсах факультету журналістики Львівського національного університету імені Івана Франка, Харківського національного університету імені В. Каразіна, Рівненського Міжнародного економіко-гуманітарного університету ім. академіка Степана Дем'янчука. Базовим закладом був Львівський національний університет імені Івана Франка. Для організації експериментального навчання було обрано дві експериментальні (41 особа) і дві контрольні групи (37 осіб).

Були визначені такі показники ефективності навчання в експериментальній і контрольній групах: обсяг, глибина розуміння й оперативність знань студентів; уміння застосовувати набуті знання на практиці; уміння оцінити результати власної діяльності. Правильність визначення рівня СКК перевірялася й уточнювалася за допомогою праксиметричних методів (діагностика контрольних завдань, письмових робіт, творчих завдань, усних відповідей студентів), контроль за рівнем сформованих мовленнєвих і соціокультурних умінь і навичок здійснювався за допомогою спеціально розроблених завдань, у тому числі тестів.

Ступінь сформованості СКК розглядається нами на трьох рівнях: *початковому, середньому та високому*.

Для *високого рівня* соціокультурної компетентності студентів характерні: здатність до оволодіння спеціальними знаннями і вміннями; уміння здійснювати самоконтроль і самокорекцію; високий ступінь повноти та дієвості знань і вмінь; сформована готовність до соціальної взаємодії; критичність мислення, толерантне ставлення до національних розбіжностей у сприйнятті навколишнього світу, цінностей і пріоритетів. Цей рівень відзначений: націленістю студентів на досягнення високих результатів у навчанні завдяки широкій поінформованості, ерудиції й системності знань з іноземної мови та культури носія мови; високим рівнем рефлексії; швидким розв'язанням проблемних ситуацій, навчально-пізнавальних завдань соціокультурного змісту; гнучкістю оперування знаннями у ситуаціях мовлення; умінням застосовувати здобуті знання на практиці.

Середній рівень СКК відрізняється недостатньою повнотою і дієвістю спеціальних умінь і знань; слабкою вираженістю готовності до соціальної взаємодії, критичного мислення, що виявляється в окремих освітніх і комунікативних ситуаціях. Студенти здатні практично спрямовувати мовлення й набуті соціокультурні знання, уміння й навички у комунікативно-мовленнєвих цілях; проявляють активність, творчість та оригінальність у якості особистісного і професійного збагачення іноземної мови; самостійно вибирають найбільш оптимальні засоби спілкування. Студенти, віднесені до цього рівня, достатньо володіють мовним матеріалом країнознавчого, лінгвокраїнознавчого та соціолінгвістичного мінімуму й умінням усвідомлювати зміст отриманої інформації.

СКК студентів сформована на *низькому рівні*, якщо: фіксується утилітарно-прагматичний особистісний зміст; знання і вміння студентів характеризуються поверхневістю і низьким ступенем мобільності; відсутня практична готовність до соціальної взаємодії; спостерігається несформованість критичного мислення. Також характерні низький рівень знань країнознавчої, лінгвокраїнознавчої та соціолінгвістичної інформації, слабо виражений пізнавальний інтерес, невміння використовувати знання в мовленнєвих ситуаціях. У студентів недостатньо розвинений словниковий запас, уміння правильно конструювати мовлення.

Аналіз рівнів СКК майбутніх журналістів уже на першому етапі формувального експерименту показав, що кількість студентів із низьким рівнем у процентному співвідношенні від загальної кількості експериментальної групи зменшилася з 61,5% до 48% в (ЕГ-1) та з 59,6% до 48% в (ЕГ-2), із середнім - до 39,5% (ЕГ-1), до 39% (ЕГ-2). Відбулося збільшення кількості студентів із високим рівнем до 12,5% (ЕГ-1) і до 13% (ЕГ-2). Якісний аналіз стану сформованості СКК засвідчив тенденцію до збільшення кількості студентів із високим рівнем. У контрольних групах такої динаміки майже не виявлено.

В експериментальних групах більшість тем спілкування, передбачених програмою, пропонувалася студентам у формі проблемних запитань для обговорення та дискусії, що відповідало завданням особистісно орієнтованого навчання й ефективного формування СКК. Така організація змісту спілкування на заняттях з іноземної мови вимагала активного введення у навчальний процес інтерактивних форм діяльності, близьких до реальної комунікації. Все це сприяло експериментальній перевірці валідності прогнозованих педагогічних умов. На завершення формувального експерименту з метою перевірки ефективності педагогічних умов в експериментальних і контрольних групах студентів було проведено підсумкову контрольну роботу в письмовій формі, що дозволило точніше оцінити знання та вміння кожного студента.

Внаслідок порівняльного та кількісного аналізу результатів контрольної роботи в експериментальних і контрольних групах було виявлено значну перевагу високого і середнього рівнів сформованості соціокультурної компетентності студентів експериментальних груп (ЕГ-1 - 86,5%, ЕГ-2 - 89%), що ми вважаємо достатнім, тоді як для формування соціокультурної компетентності у контрольних групах такі результати були виявлені лише у КГ-1 - 52,5%, КГ-2 - 53%.

Останній етап експериментального дослідження проводився у вигляді підсумкового анкетування, аналогічного до діагностичного анкетування, здійсненого під час констатувального експерименту. Нами була проведена обробка, аналіз, узагальнення результатів експериментальної роботи. Було встановлено, що респонденти діагностичного та підсумкового анкетування вважають СКК важливою при виконанні традиційних журналістських функцій.

При порівнянні відповідей студентів спостерігається тенденція до окреслення респондентами підсумкового анкетування ширшого кола видів професійної діяльності, які потребують СКК.

Порівняння відповідей респондентів обох анкетувань щодо чинників, що впливають на формування СКК журналіста, в основному співпадають. Серед основних чинників – професійна підготовка журналіста, морально-етичні норми журналіста та соціальна відповідальність журналіста. Щоправда, є одна суттєва відмінність: серед респондентів підсумкового анкетування одним із важливих факторів СКК виступає практичне володіння хоча б однією іноземною мовою. Натомість для респондентів діагностичного анкетування цей чинник не є важливим.

Було визначено, що підготовка майбутніх фахівців оцінюється за різноманітними критеріями, які характеризуються певними показниками:

– *мотиваційний критерій*: усвідомлення потреби в іншомовному спілкуванні, наявність у майбутнього журналіста соціальних установок та ціннісних орієнтацій на подальше удосконалення іншомовної комунікативної компетенції;

- *лексико-граматичний критерій*: розуміння текстів різнобічної тематики і різних стилів, уміння виокремлювати основне та деталі, правильне граматичне та стилістичне мовлення;
- *професійний критерій*: знання структури і особливостей ведення професійного діалогу, уміння відбирати з різних джерел необхідну для розв’язання практичних задач інформацію, уміння конструювати власні висловлювання щодо фактів, понять, наукових концепцій;
- *соціокультурний критерій*: розуміння лінгвокраїнознавчих реалій, знання та використання на практиці безеквівалентної лексики; уміння інтерпретувати й описувати факти іншомовної культури, знання культури країни, мова якої вивчається;
- *стратегічний критерій*: сформованість умінь визначати ціль спілкування, оцінювати його результати, підтримувати контакт із співрозмовниками, уникати комунікативних невдач;
- *критерій комунікабельності*: психологічна здатність до спілкування з іншими комунікантами.

Позиція студентів стосовно критеріїв, значущих для формування СКК журналістів, співпадає в тому плані, що в обох випадках опитані вказали два критерії. Проте у респондентів підсумкового анкетування ними є мотиваційний і комунікабельності, а діагностичного анкетування – професійний і мотиваційний.

При порівнянні відповідей респондентів загальна оцінка соціокультурної компетентності студентами обох груп є однаковою – на достатньому рівні, тобто: виявлення інтересу до вивчення іноземної мови; адекватне сприйняття отриманої інформації; достатній рівень ведення професійного діалогу; розуміння лінгвокраїнознавчих реалій, використання безеквівалентної лексики; певна сформованість умінь визначати ціль спілкування, оцінювати його результати; незначні помилки у стилістичному чи граматичному мовленні (усному чи письмовому); здатність до спілкування з іншими комунікантами.

У відповідях на запитання щодо чинників, що можуть підвищити рівень соціокультурної компетентності, спостерігається така специфіка: серед респондентів підсумкового анкетування переважає знання іноземної мови як чинник підвищення СКК, натомість серед респондентів діагностичного анкетування – професійна підготовка, хоча знання іноземної мови є другим важливим чинником.

При порівнянні відповідей студентів, що навчаються на різних курсах, виявлено парадоксальну закономірність. У випадку респондентів підсумкового анкетування значення ролі іноземної мови посилюється зі зростанням курсу, на якому навчається студент (тобто студенти старших курсів більше схильні вважати знання іноземної мови важливим чинником підвищення соціокультурної компетентності, аніж студенти молодших). Натомість у респондентів діагностичного анкетування виявлено обернену закономірність: студенти старших курсів менш схильні вважати знання іноземної мови важливим чинником підвищення СКК, аніж студенти молодших. Поясненням цього може слугувати те, що причиною зміни ставлення до знання іноземної мови у респондентів підсумкового анкетування є отримання студентом знань і набуття навичок журналістської діяльності, що приводить до чіткішого усвідомлення суті журналістської діяльності та необхідності знання іноземної мови.

Порівняння відповідей студентів обох груп засвідчило відсутність відмінностей у відповідях про рівень ознайомленості з соціокультурними процесами, що мають місце в Україні: в обох випадках йдеться про середній рівень ознайомленості. Проте серед респондентів діагностичного анкетування є ті, кому взагалі байдуже до соціокультурних процесів в Україні (серед респондентів підсумкового анкетування таких відповідей не було).

Серед студентів обох груп переважає згода щодо необхідності використання іноземних періодичних видань при формуванні СКК журналіста, проте серед респондентів діагностичного анкетування є ті, хто проти цього, натомість серед респондентів підсумкового анкетування такі студенти відсутні. Поясненням цього може слугувати те, що знання іноземної мови респондентами діагностичного анкетування не сприймається як необхідне для

формування СКК. Загалом студенти обох груп зазначили, що знайомство з текстами різнобічного спрямування сприятиме формуванню соціокультурної компетентності. Курс навчання студентів не має впливу на відповіді респондентів. Лише в окремих випадках до основного виду текстів – різнобічного спрямування – додаються тексти професійного спрямування (серед респондентів третього курсу підсумкового анкетування). Проте в цьому випадку не можна говорити про певні закономірності: все одно головну роль відіграють тексти різнобічного спрямування.

Щодо впливу знайомства з іншими культурами позиції студентів обох груп не відрізняються: на думку опитаних студентів, знайомство з іншими культурами сприятиме усвідомленню особливостей української культури, а також усуненню штучної ізоляції української культури від світової.

У відповідях студентів обох груп фігурують дві групи пропонованих заходів для покращення викладання іноземної мови, пов'язані з двома групами проблем:

- недостатній час та інтенсивність вивчення іноземної мови у ВНЗ;
- брак мовної практики.

Проте респондентами діагностичного анкетування також була озвучена третя проблема – недостатня професійна зорієнтованість викладання іноземної мови у ВНЗ. Тобто знову парадоксальним чином респонденти діагностичного анкетування більше відчують потребу в професійно зорієнтованому викладанні іноземної мови. Причиною може бути застарілість навчальних програм, які не передбачають адаптації викладання іноземної мови до професійних потреб студентів. Натомість респонденти підсумкового анкетування про це не згадують через вдосконалення навчального процесу, де ця прогалина вже була заповнена.

Таким чином, експериментальна перевірка ефективності запропонованої моделі засвідчила достатній рівень соціокультурних знань, умінь і навичок студентів -- майбутніх журналістів для забезпечення їхньої професійної діяльності. У студентів експериментальних груп було зафіксовано вищі показники сформованості соціокультурних умінь і навичок використовувати іноземну мову як засіб міжкультурного спілкування, інтерпретувати автентичні художні матеріали та мовленнєві ситуації, варіювати модель і стиль мовленнєвої поведінки з урахуванням соціокультурних і комунікативних чинників спілкування.

Література:

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання / [наук. ред. укр. видання С. Ю. Ніколаєва]. — К. : Ленвіт, 2003. — 273 с.
2. Кремень В. Г. Нові вимоги до якісної освіти /В. Г. Кремень // Освіта України. – 2006. – № 45-46. – С. 6-7.

В статті описано ход експерименту та представлені результати дослідно-експериментальної перевірки ефективності функціонування запропонованої моделі формування соціокультурної компетентності майбутніх журналістів у процесі професійної підготовки.

Ключові слова: соціокультурна компетентність майбутніх журналістів, фахова підготовка, дослідно-експериментальна робота.

В статье описан ход эксперимента и представлены результаты опытно-экспериментальной проверки эффективности функционирования предложенной модели формирования социокультурной компетентности журналистов в процессе профессиональной подготовки.

Ключевые слова: социокультурная компетентность будущих журналистов, профессиональная подготовка, опытно-экспериментальная работа.

The paper describes the experiment progresses and the results of research and experimental verification of the effectiveness of the proposed model of socio-cultural competence of future journalists in the process of training.

Keywords: socio-cultural competence of future journalists, professional training, research and experimental work.